

S-a zis și s-a convenit, în cele din urmă, că actuala ediție, a VIII-a, a fost una de tranziție. Și e firesc acum, când totul e în mișcare, când ne balansăm comic și dramatic în același timp între două lumi, căutând chipul, expresia adevăratelor atâtea vreme camuflați. Starea de libertate nu e ușoară, fiecare o simte în felul său, există destui descumpăniți, debusolați, duși de curent spre niciunde. Nu e și cazul tinerilor noștri actori. Cei mai mulți au pornit anul acesta spre teatrele bucureștene, atâtea vreme zadarnic asaltate, pentru ca acum să li se deschidă larg porțile. Au fost multe concursuri, provincia s-a cam golit, se așteaptă, dar vor trece ceva ani, noile promoții, până atunci definitive, e, cum vă spuneam, tranziția.

Situația e însă mai complexă și sînt mai multe lucruri care ar putea explica participarea modestă, și numeric și valoric, a actorilor la Gala de la Costinești organizată în vara aceasta de Compania Autonomă de Turism pentru Tineret și de Uniunea Teatrală din România. Directorul Companiei, domnul Gheorghe Bejan, vorbind, într-o conferință de presă, despre manifestările artistice de la Costinești lansa o idee interesantă despre rolul acestora. El susținea că trebuie, prin acest gen de acțiuni, ținînd de sfera turismului cultural, să protejăm visele tinerilor. Frumos spus!

Dar să revenim la desfășurarea propriu-zisă a Galei, care a fost urmărită cu interes de mulți spectatori și s-a bucurat de „judecata” unui juriu alcătuit din personalități ale vieții noastre teatrale, îi amintesc pe Tamara Buciuceanu (președintă) Marian Popescu, Dan Micu, Mihai Ispirescu, Julieta Țintea, Ludmila Patlajogiu, Andreea Vulpe, Rodica Arghir, Octavian Sava, Mariana Buruiană, Rodica Baghiu, Nicolae Cîrstache și, din partea Companiei de turism, Cristian Hristea.

În prima zi a concursului am urmărit la Sala polivalentă de la Forum un fragment din spectacolul Teatrului „Toma Caragiu” din Ploiești

Victimile datoriei de Eugen Ionescu, prezentat apoi integral la Teatrul de Vară în seara aceleiași zile. În distribuție apăreau studenții Dana Dembinschi și Mihai Coadă, alături de actorii Adrian Titieni, Teodora Mareș și de profesorul lor Mircea Albulescu, interpret și totodată regizor al montării. Au reușit să rețină atenția juriului doar Adrian Titieni și Mihai Coadă care au plecat de la Costinești cu cite o men-

țiune de interpretare. Aceeași după-amiază i-a adus în fața publicului pe studenții Dragoș Ionescu și Ionel Glonț. Rostind cu o naturalitate simpatcă povestioara „Aristocrata” de cunoscutul umorist Zoșcenko, Dragoș Ionescu și-a adădecat cel de al treilea loc pe podiumul învingătorilor actualei gale.

Çițiva studenți, Cristina Pădure, Diana Văcaru și Radu Olăreanu de la Institutul de Teatru din Tirgu Mureș au venit în competiție cu debile recitări școlarești, alegîndu-și, pe deasupra, și un repertoriu total nepotrivit cu per-

Costinești '90

Gala tinerilor actori

sonalitate lor în formare, lăsată, de altfel, după cum se putea vedea în aceste apariții, cam la voia întâmplării. Un proaspăt absolvent al școlii de teatru tirgumureșene, actor la Craiova acum, pe nume Constantin Cicort, a prezentat un recital mai încheiat, intitulat „Tertipuri” reunind iversuri din I. L. Caragiale, Mircea Dinescu și Marin Sorescu. De la Teatrul „Bacovia” din Bacău, a participat Ivan Goranda care a spus, într-o poză excesiv retorică și statică monologul lui Mircea din „Io, Mircea Voievod” de Dan Țăchilă. A urmat o acțiune plină de sensibilitate — blondă și fragilă Margareta Nazarkievici de la teatrul „Alexei Mateevici” din Chișinău. Ea a încântat prin firească și proaspătă într-un recital din poezia lui Marin Sorescu, obținînd premiul UNITER (și al revistei „Star”).

Tot de la Chișinău au venit, pentru prima oară la un festival românesc, Elisabeta Bercu și Gheorghe Ciolpan, ambii laureați ai Galei. Tînăra interpretă (deținătoarea Premiului II) și-a ales un colaj de Mihai Eminescu, Miron Costin și din lirica populară, remarcîndu-se printr-o rostire avîntată, plină de fior. Singurul recital de pantomină din manifestarea estivală a tinerii arte actricești a fost susținut de Gheorghe Ciolpan, căruia juriul i-a acordat premiul special. Inteligența, umorul, plasticitatea și puterea expresivă a tînărului mim din Basarabia a impresionat publicul de la Costinești și în cursul unui microspectacol prezentat la Teatrul de vară după ce interpretul a fost desemnat cîștigător al premiului mai sus amintit. Pînă mai ieri actor la Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani, astăzi la Teatrul „Ion Creangă”, București, Tomi Cristin a descoperit frunțile spectatorilor și a juriului, cu un fragment din proza satirică a lui Mark Twain. Farmecul aiurrit al tînărului actor, dezinvoltura, verva zăpăcitoare cu care a debitat istorioara lui Twain l-au adus în posesia mult rîvnitului premiu I.

S-au mai perindat pe scena galei și alți çițiva concurenți dar prezențele lor au fost nerelevante. Vasilica Stamatina, de pildă, acțiune la Naționalul clujean în prezent a avut ambiția să spună Clitemnestra sau crima” de Marguerite Yourcenar, într-un registru patetic, strident, neconvîngător. Se adeverește din nou, (a cîta oară?) că dincolo de talentul propriu-zis e nevoie de discernămint, de cultura talentului,

a opțiunii repertoriale fără de care pasul spre ridicol e gata făcut. La fel s-a întîmplat și cu Adriana Ghiniță, de la Arad, interpretă pe care o știam (de la Botoșani), sensibilă, mobilă, cu simțul parodiei, care și-a ales în mod nefericit un fragment din „Cerul înstelat deasupra noastră” de Ecaterina Oproiu, transformînd un ecorșeu de natură intelectuală în citeva țipete și frîngerii melodramatice. Păcat! Am reținut eforturile lui George Custră, veteran al concursului de la Costinești, din recitalul (fragmentat) cu „Scriitori eminescieni”. S-a făcut remarcat prin lipsa

am numit-o pe Valeria Seciu. Bineînțeles, aceste spectacole, cărora li s-au alăturat și „Cumințenia pămîntului” recital din lirica Anei Blandiana, susținut cu sobrietate și eleganță de Larisa State Mureșan, au fost în afara concursului.

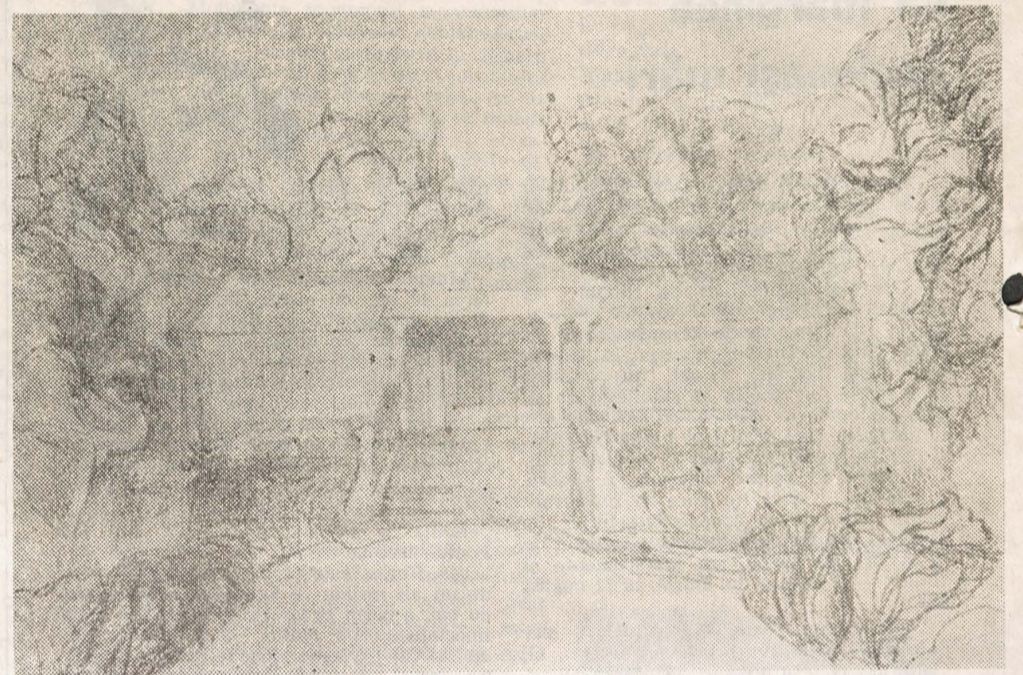
Fără titlu, așa și-au numit încîntătorul show cunoscuții actori Brîndușa Zaița Silvestru, Liviu Berehoi, Elena și Ștefan Săndulescu de la „Tăndărică”, smulgînd ropote de aplauze pentru savuroasele bijuterii de artă păpușărească prezentate la Costinești spre deliciul unui public sedus de prospețimea, ingeniozitatea, farmecul și umorul întîmplărilor de pe scenă, „comise” de niște admirabili profesioniști.

Valeria Seciu, acțiune de aer și foc, ne-a prins în mrejele sale cînd ne-a dezvăluit *Arta iubirii*, crezul său de artist care „nu capitulează în fața stupidității vieții”. Recitalul său a avut un caracter de exemplaritate, impresionînd prin măiestrie și puterea dăruirii.

Am mai văzut în finalul manifestării un recital de grup al actorilor premiați la edițiile precedente. A fost un spectacol de gală, și cu participarea actualilor laureați, în care era vizibilă mai mult inventivitatea regizorului Dan Micu în timp ce prezențele lui Miriam Cuiub, Ioan Georgescu, Tudorel Filimon, Ovidiu Gherasim, Rodica Baghiu și Nicolae Cîrstache au stat sub zodia improvizației neglijente, fără har.

În cadrul săptămîinii dedicate tînărului actor, la Costinești a avut loc o conferință de presă și un colochiu în care s-au pus și repus în discuție probleme legate de specificul acestei manifestări, de relația turism-cultură, dorindu-se, de data asta în consens, creșterea valorică a festivalului.

Carmen MIHALACHE POPA

• ILEANA MICODIN — „TESCANI”

I

În seria peliculelor propuse, „Așa să mă țineți minte” a regizorului sovietic Pavel Ciuhrai, a deschis pagina creațiilor supuse unui alt tratament de gestație și emisie, pînă de problematica unei lumi a carei idealuri s-au golit de conținut, lăsîndu-și fiii debusolați, în echilibre fragile.

Prin echipa de actori, crescuți la o școală de film a carei valoare merita să o subliniem, (Anghelina Stepanova, Oleg Borisov, Ia Savina, Elena Proclava), regizorul supune atenției, pe baza unui scenariu lapidar, o galerie portretistică înținsa pe patru generații, al cărei reper și axă simbolică este personajul bătrînei revoluționare. Ea este exponentul aceluia prim val pentru care numele Leningradului se rostește cu evlavie, face parte din cei pentru care valorile-ideal erau și sînt mai importante decît privațiunile existențiale.

Povestea filmului derulează preparativele și participarea la aniversarea mamei, a unui grup familial ce face, de fapt, o sinteză a crizei relaționale, traducînd în mic pe cea a societății. În jurul personajului masculin, fiul revoluționarei, aflat în elita socială, gravitează fosta familie și actuala familie (ex-soția, fiica și nepotul, respectiv soția și fiica ei). El este cel chemat la aniversare și așteptat de bătrîna, într-o ordine firească, să-i implinească visurile. Puternica personalitate a bătrînei, forțată în timpul Blocadei, intransigentă cu ceilalți, dar și cu sine, este greutatea de pe unul din talerele personajelor filmului, ceilalți, în impactul cu climatul social degenerat, arătînd fața carențată a umanului, atînsă de morbul unui edificiu care se clatină. Fata bătrîna, trăind într-un mimetism intristător o existență austeră, își refuză propria aspirație de libertate și fericire din respect pentru o mamă care este o imagine a istoriei, o eroină, Fiul, a cărui copilărie e transată de imaginea morții și a supraviețuirii, în aceeași atmosferă de sfîrșit ce naște început, a Blocadei, e cel la care idealul nu mai funcționează ca factor stabilizator existențial. Loviturile bănuite din experiența profesională îi tulbură sistemul valoric, îi clatină încrederea în sine (el cedează la un moment dat băuturii), îl conduce la divorț. El reface în alt cuplu reperiile existențiale, încercînd să scape în continuare presiunilor de compromis în funcția de conducere pe care o deține. Fosta soție, juristă, jignită de turnura pe care existența sa a luat-o, nu e dispusă a privi dincolo de aspectele comportamentale delincvente ale partenerului și nici în măsură a percepe mecanismele rupturii, cauzele ei; chiar atunci cînd are o altă formulă existențială. Actuala soție care, deși pare a fi un element uman armonizator, nu reușește să scape de masca eșecului trecut și a culpei de a-și fi refăcut cuplul pe ruinele altuia. Nepoata bătrînei revoluționare este tipul cel mai inconsistent, personajul cel

mai neterminat, vîdînd infantilism, lipsă a valorilor și a eficienței în relațiile cu cei din jur și mai ales cu fiul ei.

Asistăm parcă la o de structurare a personalității monolit a bătrînei în ipostaze care conduc la ideea că idealurile implantate în conștiință (propagandistic) nu au mai funcționat ca elemente de structurare a personalității, ci dimpotrivă ca motive de dezechilibru a relațiilor și forței existențiale.

Ultima ipostază care, paradoxal, pare cea mai apropiată de bătrîna revoluționară este strănepotul adolescent, cel ce neagă, cel ce ridică probleme, cel ce pune întrebări incomode, cel ce așează în cumpănă imaginea celorlalți. Franchețea, lipsa de prejudecăți și de cenzură fac din el personajul-speranță.

Filmul politic

Așa să mă țineți minte!

(regizor Paul CIUHRAI)

Fără anestezie

(regizor Andrzej WAJDA)

În unica rochie de gală, cu perechea de pantofi păstrați pentru momente unice, Mama încearcă la aniversare (poate că ultima) o conciliere a sacrului cu profanul. Împărțășirea din rația de pîine a Blocadei e un ultim gest de responsabilitate față de visul pe care generațiile următoare nu au avut nici motive și nici putere să-l vizeze. E în fond, aniversarea înfrîngerii.

II

La data premierei filmului „Fără anestezie” (27 noiembrie 1978) în Polonia începuseră mișcările ce anunțau criza de sistem.

Definînd universul filmului său, regizorul Andrzej Wajda spunea că la baza lui „se află incertitudinea, lipsa de criterii stabile, relativismul, care sînt atît de periculoase încît pot deveni mortale. Totul poate fi în același timp adevăr și minciună, drept și nedrept, succes și eșec. În jurul nostru există multe persoane, prieteni foarte vii, care iau parte la viața artistică, socială, politică și deodată dispar fără urmă (s.n.) Aceste absențe sînt destul de frecvente, așa cum m-am gîndit că trebuie să vorbesc despre ele”.

Wajda, care a fost la începutul carierei sale autorul unei recunoscute „trilogii a rezistenței” (filmele „Generație”, „Canalul”, „Cenușă și diamant”), și care a preferat problematica umană ascundînd determinanții socio-politici în plan psihologic individual, nu a putut trece, după propria mărturisire, peste percepția acută a „mecanismelor de expulzare” într-o societate care-și omoară valorile, moartea valorilor însemnînd de fapt începutul agoniei sistemului. Wajda surprinde atacul acestui cancer al degradingalității valorice, metodologia de sufocare a personalității într-o lume care se croiește, nu e creată. Progresia acestei „aduceri în rînduri” a personajului principal începe de la eul afectiv intim și se desfășoară, odată distorsiunea produsă, în planul celui social și profesional pînă la ruperea contactelor, pînă la acceptarea

rostogolirea spre semnul ei negativ: „O adevărată înfrîngere nu mi s-a întîmplat”, spune ziaristul. Scena amoroasă care-i este opusă în spațiul imagistic, avertizează despre primul declic al „mecanismului alienării” (care începe de la ceilalți: soție, prieten, colaboratori, spre personaj și continuă de la personaj spre el însuși), distrugerea, sufocarea fiind dublată de autodistrugere de automutilare pe drumul anevoios al nevoii de a înțelege „ce se întîmplă”, paralelă cu imposibilitatea de a lupta. Ineficiența luptei pentru salvarea cuplului și a familiei, unde personajul acceptă compromisul, implică lărgirea țintei Lanțul „ușilor care se-nchid” (sistarea cursului, a abonamentelor la presa străină, anularea plecării în străinătate) se stringe în jurul personajului căruia prima beție îi inspiră un amar monolog despre „ce reprezintă valoarea”, pentru care „odihna e chinul cel mai mare” și care nu poate visa „într-un climat atît de inconsecvent”.

Personajul avocatului (simptomatic, surd) compară căsnicia cu un „joc puzzle”, în care se pune problema compatibilității. Replica poate fi extrapolată la lumea în care ziaristul trăiește și pentru care el a început să devină o bucată, o formă neconformă, necompatibilă. Alte două replici ale aceluiași personaj (avocatul): „Se poate dovedi orice” și „Vina este o noțiune elastică”, sînt obiectul tragediei „iluminări” din finalul filmului (scena de la tribunal) cînd personajul principal trăiește în avans momentul scurtcircuitului existențial (anunțat, de altfel, de sunetul persistent al sirenei salvării, salvare ce nu mai poate fi decît moartea).

O lume care se leapădă cu ușurință de adevăr pentru a îngroșa rîndurile unui iad omogen al mediocrității, al urii nejustificate, este, implicit, cea a rezistenței la valoare și a respingerii ei. În această lume Omul nu mai poate ființa.

Wajda introduce un alt-ego al „celui care știe și care este martorul căderii (studenta ce-i stă alături ziaristului pînă în clipa „accidentului”, a sfîrșitului extracției). Acest personaj feminin are de chiar definiția peliculei „Fără anestezie”: o mărturie de expresie cinematografică a lumii prin care ne-a fost dat să trecem și pe care sîntem datori să o schimbăm.

Imaginea lăptoasă, incertă, umbroasă, actorii (Zbigniew Zapasiewicz, Ewa Dolkowska, Andrzej Seweryn, Krystyna Janda) pun în coerență artistică avertismentul și deopotrivă angajamentul wajdian.

Vizionat, acum, filmul nu mai are complicitatea disidenței cu telespectatorul, dar configurează nuanțele coșmarului din care trebuie să ieșim, căci plaga mediocrității atotdevoratoare, a capacității, a agresivității, a diluării valorilor general-umane, nu sînt delict ale conștiinței și acțiunii care se spală cu săpun.

Lidia BLIDARIU